

Viveca Båverud
Staben för kvalitetInfrastrukturdepartementet
103 33 Stockholmi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: i.esd.remissor@regeringskansliet.se

Remiss avseende promemoria om Befordringskravet i postförordningen

Ert dnr: I2020/03091

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på remissen avseende promemorian ”Befordringskravet i postförordningen” från Regeringskansliet, Infrastrukturdepartementet, Enheten för digitalisering och önskar framföra följande synpunkter.

BAKGRUND

SVA ansvarar enligt sin instruktion (Förordning 2009:1394) för en systematisk och regelbunden insamling och analys av djurhälsoinformation för att vägleda beslutsfattande, så kallad sjukdomsövervakning. Sjukdomsövervakningen är del av krisberedskapen och i förlängningen även totalförsvaret genom att den hjälper myndigheterna att upptäcka och agera på nya smittor på ett tidigt stadium. Sjukdomsövervakningen bidrar också till stärkt konkurrenskraft för Sverige, då resultaten används för att demonstrera vårt goda djurhälsoläge internationellt.

Sjukdomsövervakningen bygger på prover som skickas till SVA från hela landet. Det handlar om fysiska försändelser som i hög grad går med svarspost och som läggs på gula brevlådor, eftersom detta är vad djurägare och veterinärer ute i landet har tillgång till på ett enkelt sätt och dygnet om. Prover där det finns misstanke om epizootisk sjukdom går med bud och betalas av Jordbruksverket, men detta utgör endast en liten bråkdel av de prover som analyseras vid SVA. Merparten går via ovannämnda kanaler och skickas in av privatpersoner, anställda veterinärer eller småföretagare.

Redan de förändringar i befordringskravet som gjordes 2018 har försämrat förutsättningarna för välfungerande brevläveranser, och SVA har sett att de

prover som skickas till myndigheten i allt högre grad har försenats, förstörts eller förkommit. Eftersom detta är mycket kostsamt och riskerar att fördröja hantering av smitta och lidande för djur har SVA sedan 2018 haft en aktiv dialog med PostNord, Post och telestyrelsen (PTS) och även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att förstå och komma till rätta med denna problematik.

SVA menar därför att en ytterligare försämring av befordranstid för fysiska brevframsändelser inte är acceptabelt.

GENERELLA SYNPUNKTER

SVA tycker inte att promemorian är tillräckligt genomarbetad. Flera viktiga remissinstanser saknas som t.ex. Jordbruksverket, Folkhälsomyndigheten, Totalförsvarets forskningsinstitut och Socialstyrelsen samt ett flertal berörda bevakningsansvariga myndigheter. De flesta regioner (16 av 21) saknas också som remissinstans.

- SVA har haft kontakt med många statliga myndigheter, som uttrycker behov av att kunna skicka fysiska försändelser i vardagen och upplever att detta inte fungerar tillfredsställande idag, som t.ex. Lantmäteriet, Livsmedelsverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Patent- och registreringsverket, Polismyndigheten, Statens pensionsverk, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svenska Kraftnät, Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvarsmakten och Tullverket. Myndigheterna är beroende av fysiska posttjänster i vardagen där både tidskrav och leveranssäkerhet behöver uppfyllas. Den föreslagna förändringen leder till försämring av något som redan idag är på smärtgränsen.
- SVA:s roll är att följa och analysera sjukdomsläget hos vilda, tama, land- och vattenlevande djur i landet. Om prover inte kommer fram i tid resulterar det i att prover blir obrukbara, vilket leder till att nya prover måste tas. Detta kostar både tid och pengar samt äventyrar smitt- och djurskydd.
- Digitalisering är bra, men det får inte utarma eller leda till att posttjänster avvecklas. Allt går inte att skicka elektroniskt. Det finns fortfarande, och kommer alltid finnas, behov av snabb befordran av fysiska brev. Detta gäller även brev som skickas från icke-urbana delar av landet. Sverige måste ha en snabb och tillförlitlig fysisk posttjänst som fungerar i hela landet både i tätort och glesbygd.
- Tidpunkten för tömning av brevlådor är idag oreglerad och behöver omfattas av PTS reglering och tillsyn. Brevlådor som töms redan kl. 09.00 är inte tillfyllest, då det i praktiken innebär att hanteringen av försändelser tar ytterligare en dag.
Ett riksomfattande nätverk av brevlådor/ inlämningsställen där alla typer av försändelser kan lämnas i slutet av arbetsdagen och komma fram till viktiga

samhällsaktörer inklusive SVA inom två arbetsdagar måste finnas.

- En samhällsomfattande posttjänst behöver ha två nivåer. En premium-tjänst, A-post som är snabbare och en B-post som är långsammare. Om man väljer A-post så betalar man mer, ska kunna posta på gul brevlåda, få hög leveranssäkerhet och veta exakt när det kommer fram. Om man väljer B-post till lägre pris så vet man att det tar längre tid. Idag finns en dyrare tjänst, Expressbrev, men den går inte att lägga på gul brevlåda. Ett system för spårbarhet av frimärkta brev, och med koppling till brevlåda där försändelsen deponerats, borde utredas.
- Konsekvenser för beredskap och Sveriges totalförsvaret beaktas inte över huvud taget. Det är märkligt att de utredningar som berör hur posttjänster ska fungera i ett totalförsvars sammanhang fokuserar på behovet av säkerhetsskyddade försändelser, och inte på vanliga försändelser som t.ex. är en del av att upprätthålla en fungerande livsmedelsberedskap. Det som inte fungerar till vardags kommer inte att fungera vid höjd beredskap heller.
- Förändringen i befodringskravet innebär att det blir ännu större osäkerhet för både avsändare och mottagare avseende vid vilken tidpunkt som postförsändelsen kommer att levereras. Det går inte att veta om försändelsen kommer fram efter två eller fyra arbetsdagar eller om försändelsen kommer att tillhöra de 3% som inte har något krav på leveranstid. Detta är inte tillfyllest.
- En fungerande samhällsomfattande posttjänst handlar också om att möjliggöra för människor att leva och bedriva konkurrenskraftiga företag i hela landet. Många av de som bidrar till SVA:s sjukdomsövervakning är i praktiken småföretagare på landsbygden.

SPECIFIKA SYNPUNKTER

Prestandakravet är för lågt satt och mätningarna är missvisande för post i glesbygd

- I 6 § postförordningen (2010:1049) är den föreslagna lydelsen att: *"1. minst 85% av breven ha delats ut inom två påföljande arbetsdagar, och 2. minst 97% av breven ha delats ut inom fyra påföljande arbetsdagar"* Oavsett hur kravet är satt behöver en övre gräns anges för de 3% som inte omfattas av 97% inom X påföljande arbetsdagar. Med nuvarande formulering finns inget incitament att de 3% som inte klarar tidskravet ska komma fram snabbt eller levereras överhuvudtaget. En sluttid behöver finnas när 100% av posten ska ha levererats.
- I 6 § postförordningen (2010:1049) är den föreslagna lydelsen att: *"Av de inrikes brev som har lämnats in för tvådagarsbefordran före angiven senaste inlämningstid.."*

De prover som tas av en veterinär/djurklinik under dagen samlas ihop och läggs på brevlådan mot slutet av dagen. Problem uppstår då brevlådor i allt högre grad töms redan kl. 9. Startpunkten för befordran kan alltså vara upp till ett dygn efter att provet tagits.

Förordningen reglerar inte sista tömningstid. För att ge en rimlig befordranstid behöver brevlådan tömmas på eftermiddag/kväll varje dag. Tidpunkten för tömning av brevlådor är idag oreglerad och behöver omfattas av PTS reglering och tillsyn. Brevlådor som töms redan kl. 09.00 är inte tillfyllest, då det i praktiken innebär att hanteringen av försändelser tar ytterligare en dag. Innehåller brevet prover så kan de ha förstörts innan de anlånt till laboratoriet.

För att klara vardagens samhällsviktiga verksamhet i Sverige bör det på varje större ort finnas åtminstone en brevlåda där det är möjligt att lämna "sen post".

- I 6 § postförordningen (2010:1049) står det: *"och oavsett var i landet breven har lämnats in"*
Ett riksomfattande nätverk av brevlådor/ inlämningsställen där alla typer av försändelser kan lämnas i slutet av arbetsdagen och komma fram till viktiga samhällsaktörer inklusive SVA inom två arbetsdagar måste finnas. Med riksomfattande nätverk menas att försändelser kan skickas även från mindre orter i hela landet. Leveranssäkerheten måste vara hög för att upprätthålla förtroendet för tjänsten.
- Det är SVA:s förståelse, efter dialog med PTS, att de mätningar som görs avseende leveranstid kommer aldrig visa den fulla sanningen för mindre orter. Antal testbrev är relaterat till brevlådan. Detta innebär att långsam postgång till mindre orter inte kommer att synas i mätningarna då brevlådan till mindre orter är avsevärt lägre, med färre antal testbrev, vilka då har svårt att slå igenom procentuellt.

Prestandakravet är otillräckligt för beredskap och Sveriges totalförsvaret, och konsekvenserna av detta är otillräckligt belysta

- Smittskydd för djur och livsmedelsförsörjning är samhällsviktig verksamhet. Denna är beroende av en fältverksamhet som måste fungera till vardags. Post- och telestyrelsen har i [Förstudie av totalförsvarets behov av posttjänster --- PTS-ER-2020-23](#) belyst totalförsvaret och där handlar det i första hand om säkra försändelser. SVA vill trycka på snabbhet och tillförlitlighet i reguljära försändelser; ett behov som finns i fred och även under höjd beredskap.
- Promemorian tar inte upp någonting rörande konsekvenser för krisberedskap och totalförsvaret. I de nya målen för civilt försvar ingår bland annat att värna civilbefolkningen och säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Posttjänster är en sådan samhällsfunktion och alla förändringar i densamma borde vara föremål för begrundan utifrån krisberedskap- och totalförsvarensbehoven.

- Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet lyfte i sitt slutbetänkande (SOU 2019:34) Förbättrat skydd för totalförsvaret ett generellt problem med styrningen av statliga bolag i att denna i alltför liten grad beaktar säkerhetsintressen. SVA har konstaterat att detta också gäller styrningen av PostNord AB och ser detta som en allvarlig brist. Befordran av fysiska postförsändelser som rör samhällsviktig verksamhet behöver fungera både till vardags, i kris och vid höjd beredskap. Där har det företag som ansvarar för den samhällsomfattande posttjänsten ett stort ansvar.
- Inom ramen för civilt försvar deltar SVA, tillsammans med Livsmedelsverket och Jordbruksverket, i planeringen för en säkrad livsmedelsförsörjning i händelse av höjd beredskap. I regleringsbrevet för 2021 skrivs att SVA ska tillsammans med Livsmedelsverket och Jordbruksverkets kartlägga strategiska varor för livsmedelskedjan. Företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap ska också kartläggas och analyseras. En fungerande postgång är en del i att minska smittspridning av allvarliga djursjukdomar, och förseningar drabbar i förlängningen inte bara djurhälsan utan också livsmedelsförsörjningen. SVA är ett riksintresse för totalförsvarets civila del. För att SVA ska kunna uppfylla sina uppgifter vid höjd beredskap krävs att bl.a. transportfunktionerna fungerar väl redan i fredstid, om de ska ha en rimlig chans att fungera vid svåra förhållanden.

Konsekvenserna för en levande landsbygd och ett konkurrenskraftigt livsmedelsföretagande är ofullständigt belysta

- Den sjukdomsövervakning som SVA ansvarar för är inte bara en del av krisberedskapen genom att den hjälper myndigheterna att upptäcka nya smittor på ett tidigt stadium. Den bidrar också till stärkt konkurrenskraft för Sverige och till att öppna för svensk livsmedelsexport då resultaten används för att demonstrera vårt goda djurhälsoläge internationellt.
- Glesbygdens djursjukvård har rätt till snabba provsvar för att kunna ge rätt behandling till djuren, då en fördröjning utgör en risk för såväl djurvälstånd som utveckling av antibiotikaresistens. En försämrad postservice har alltså en direkt negativ påverkan på möjligheterna att bedriva lantbruksföretagande i glesbygd.
- På sidan 8 i promemorian, under ”Konsekvenser för användarna”, står: *”Avsändarna, oberoende av om det är privatpersoner, företag, organisationer, kommuner, regioner eller myndigheter, kommer därför ibland att behöva ha lite bättre framförhållning när de skickar ett enskilt brev som måste komma fram före ett visst datum”.* Det är inte möjligt att ha ”lite bättre framförhållning” när man skickar provmaterial. Djur blir sjuka när de blir sjuka. Prover måste kunna läggas på en vanlig gul brevlåda och hanteras skyndsamt och förutsägbart oavsett var i Sverige misstanken/smittan har uppstått.

Konsekvenser för miljön är inte tillräckligt belysta

- I promemorian står på sid 9: *”En konsekvens för miljön som i dagsläget inte går att förutse är hur stor del av dagens tvådagarsbefordrade brev som kommer att skickas med nya snabbare befordringstjänster eller med bud- eller kurirtjänster och dessa tjänsters miljöpåverkan.”*

Ett helhetsperspektiv för hela samhället bör beaktas. SVA menar att det redan idag finns en stor risk att flera olika transportföretag kör till samma ställe vid ungefär samma tidpunkt. Om detta ökar kan det leda till större miljöpåverkan än idag.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Ann Lindberg. I den slutliga handläggningen har deltagit chefsjuristen Karin Wetter Lindvall, verksamhetschefen civilt försvar och krisberedskapsanalys Rickard Knutsson, sektionschefen Åsa Karlsson och kvalitetschefen Viveca Båverud föredragande.

Med vänlig hälsning

Ann Lindberg

Viveca Båverud